

Poesie

Autor(en): **Abis de'Clari, Lanfranco**

Objektyp: **Article**

Zeitschrift: **Quaderni grigionitaliani**

Band (Jahr): **74 (2005)**

Heft 4

PDF erstellt am: **11.09.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-56564>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

LANFRANCO ABIS DE' CLARI

Poesie

STAZION

Ogni sera, par al trenu da li sis,
la Nóna la guardéa via
da la fenèstra da la stüa
chi ca géa in via e chi ca vignia in scià
da 'l vial da la staziòn

Ociù! 'L é tornù Don Felice!
Al sarà ü a Cöira
Al 'l harà ciamù al vescuv
par ga dì da ma fà prègà
Par ca 'l finissia sta guera!

Quai vòlti géum via a la Stazion
Mi corrèi da tüti li part
Intórn a 'i vagon, via da li lucumutivi
a védé sa al gh'èra la 182¹
E cura ca 'l rivéa l'auto da la posta
géi a guardà chi ca saltéa giò

Giöghéi a fà l'auto da la posta
Brum brum, ta ti tö tü
E corrèi in avant e indrö
Sü 'l vial da la stazion
Ca féi vignì sü la polvar
Propi cumé 'l féa 'l auto da la posta

Al ma plaséa védé sa fermà al trenu
Cun séi bégl vagon giald

¹ Mitica locomotiva coccodrillo (con due musì opposti) per il trasporto di vagoni merce.

quel da la posta ca i scarghéan giò
 quigl senza téit, plén da tudes-ch
 E la gent chi saltéa giò e sü
 par ì fò a Tiran
 o tornà sü in Engadina.
 In invèrn sa g'héa fófa da li lavini
 Al trenu sa 'l sintia quasi miga rivà
 E al g'héa amò sü la név sü 'l téit
 e 'l glasc sü li fenèstri
 cun davant al spazzané²
 ca i ga diséan la scloisa²
 e pö la lucumutiva
 E 'l èra na cunsulazion par tücc
 ca al 'l hess miga ciapù la lavina

Hi truù un quadernu in moleskin
 ca 'l av 'l héa implinì da puesii
 in taglian, tudes-ch e ingles
 E indónt ca 'l héa scrit int' anca
 sè curriculum vitae:

“Partito da Poschiavo
 in settembre A.D. 1890
 per Roma
 Rimasto a Roma
 1891 sino a ottobre 1892
 Via Principe Umberto N 141=43
 Partito per Aquila, Abruzzi
 Ottobre 1892
 Rimasto in Aquila, Abruzzi,
 presso Frizzoni Luigi
 Drogheria in piazza Grande
 sotto i portici dall Ottobre 1892
 sino all Luglio 1896
 Partito per Poschiavo
 ove rimasi sino Marzo 1897 e
 da ove partii per Londra in
 Marzo 1897 per (Withpoint)
 Bishopsgate Street N 31
 presso Beltramini
 Forster Lane N 2

² *Die Schneeschleuse.*

left there on July 1898.
 for Bristol ge Mecca Restaurant
 Morosi Bros.
 for 12 months
 I left Bristol on the 28.5.1899.
 for London and then Southend on Sea
 Returned from there to London
 N 86 Victoria Str. 7 March 1901
 Dalessandri S.
 for 14 months
 I left London again for
 Southampton (The Grill Room)
 Bridge Street. 23 Nov. 1901
 P. Ruff. prop.
 From there I left for Poschiavo...
 in the spring 1902
 Gr Hôtel Khurhaus St Moritz Bad,
 Saison Waiter. then

Hôtel de Londres
 Sanremo
 Portiere = Conduttore
 durante la stagione 1902=903
 Bogge & Castellani
 Sanremo 1° Maggio 1903

Hôtel Savoia
 Rapallo
 Portiere = Conduttore
 dal 7 Maggio al' 30 Settembre 1903
 A.Bottinelli. per flli Cuba.) 1°Ottobre 1903.

Hôtel Metropole.
 Pallanza
 Portiere = conduttore
 dal 1 Gennaio all' 16 Aprile 1904. [A.]
 Giovanninetti.
 da ove partii per Glasgow. Scozia 14 mesi

³ Nella certificazione della Società Italiana degli Albergatori il direttore del Gd Hôtel Tirano, Armando Mosca, aveva scritto *Concierge* senza l'accento grave, il che conferma che mio nonno scriveva il francese meglio del suo Direttore.

Gd Hôtel Tirano
 Tirano
 Concièrge³
 dal Giugno al Settembre 1906
 A. Mosca
 poi a Roncobello.
 valle Brembana.
 3 mesi 1907 stagione estiva.
 poi a Selva sino 1908. in
 Giugno. e dal' 16 Giugno 1908 in
 poi colla Berninabamba”

Inscì ciaméal la Berninabahn
 ca la g'héa dait un post sügür
 par al rest da sua vita.

Al stéa da cà a Pontresina
 Ilò 'l ha incuntrù la Nóna
 vignida scià da Paspels
 par la stagiôn alberghiera.
 Ilò al 'l ha spusada ca 'l èra già in speranza
 I stéan da cà apröv a 'l Flazz
 l' la cà da mezz da li tré da la feruvia
 indont ca 'l é nassüda anca mia mama.

Al féa al Konduktör.
 Un invèrn al l'ha ciapù na lavina
 sü sura Pontresina, pòch da löncc da 'l pass
 Al g'hé stait mört
 ma lü 'l ha salvù la pliscia.
 Ilò al g'hé amò na targa
 cu 'l nom d' i pör mört.

Al cüntéa sü ca sü 'l pass
 al trenu l' héa da passà
 in mezz a doi mür da nev,
 alt almenu tré metri
 e ca anca cu' la scloisa
 sa féa 'na gran' fadiga a ì in avant.

'L ha laurù cu' la Berninabahn
 fin ca al 'l ha ciapù 'l cancrü
 ca gli han giü da 'l portà sü a Samedan
 a 'l Ospitel circuitel

par ga fà l'uperazion.
 I g'han töit fòra al canarüzz
 e i g'han lassù un tübu in da'l stómbic.
 Ziu Milu 'l é i sü a 'l tö cu 'l auto
 par al portà a cà.
 A La Rösa, gli han fait susta
 Gli én ì inta a 'l Café Restaurant
 'L av l'ha vulü 'na bira e un pedriöl
 e al 'l ha traita giò in dal tübu
 dricc i 'l stómbic
 "A sta manera, la g'ha miga güst!"

L'é pö mort fò a 'l uspedal.
 La Nóna, restada indrö
 cun cinq budan da sfamà
 'l ha miga vulü sa lassà giütà ni da nügün
 ni da 'l cumün.
 La géa da bunura, tüti li duman
 via in Uficina, a lava giò i vagon
 anca cura ca l'aqua la geléa i'l sédèl
 a fà lüsì gli utón ca i paréan nov novént

Na duman d'altóin, vers la fin da la guera
 la Nóna la m'héa töit drö
 par ga giütà a cavà tartüfuli
 sü dadrö da la staziön
 in un camp ca 'l g' héa lassù al cumün
 nôma par al temp da guera
 propi sü sura i binari.
 In un mument 'l é rivù un trenu
 chi vignìa in sü, cun tancc vagón devert
 plén da suldat, cun sü uniformi mai vüdüdi
 diferenti da quela ca 'l g' héa sü ziu Milu⁴
 cur ca 'l vignìa indrö da militar.
 I g'héan scià al s-ciòpp
 e i sparéan colp in aria
 I grignéan e i cantéan in 'na lingua strana
 e ün al m'ha fait un salüd cun la man.

⁴ *Emil Josef Flisch (1913 Pontresina-1997) älterer Bruder meiner Mutter, ein Jünger des Barons von Münchenhausen und ein Meister der absoluten Ironie.*

Tanc ann dopu, hi capü
 Ca gli èran forsi suldat polach
 Ca i vegnìan scià da Montecassino
 e ca i tornéan vìa in Polonia
 I cantéan e i sparéan in aria
 parchi ca gli eran cuntént
 da essa fora da la guerra
 fòra da ‘l fréid, da la fam, da li privaziòn
 e da podé tornà a cà
 E quel suldat ca ‘l ma suridéa
 e ca ‘l ma salüdéa, al penséa forsi
 a sè fiòl, ca l’héa giü da lassà in Polonia
 par vignì scià da nualtri
 a sa fa mazzà da i tudes-ch o da li bombi mericani

Al ma plaséa ì a la staziòn
 Sa vedéa sempri vargóta da nòv
 ‘L èra sempri pléna da furèst
 cun sü scarpón e scià bastón
 vistii cumé sa gli héssan giü
 da ì sü in zóm a ‘l Bernina.
 Quai volti cumpagnéum amis o parent
 ca i géan in vìa o ca i tornéan in scià
 I ma cüntéan sü cumé ca ‘l èra Paris
 Berlin, Roma, Londra, Madrid o New York.

Na volta ca serum ì a Milan,
 (ilura g’héi già dodas ann)
 zia Maria, zia Alice e mi
 e ca tornéum sü a Cavaglia
 sèri anca mi sü ‘l trenu
 Cura ca ‘l s’èra fermù i la stazion da Pus-ciav
 guardéi fora da ‘l finèstrin
 e cur ca ‘l trenu al s’è viù
 hi sbraitù a la gent chi stéa ilò a ma guardà
 “Viva l’Italia!”
 Héi vüdü li stradi pléni da taxi giald e ner
 la galeria, la Scala,
 al dom da Milan
 ca mia mama la m’ héa dit
 ca ‘l ga voléa un di inter
 par fà al gir da ‘n sul pilastru
 Héum mangiù a ‘l ristorant Biffi Scala
 al risòtt cu’ la milanesa

L'aria la spüzzéa e al gh'èra intórn un gran bacan
 Ma héi mai vüdü 'na cità insci granda
 cun stradi insci larghi
 e cà insci alti
 cun un gratacél, cumé in America.
 Hi sbraitù "Viva l'Italia"
 Parchi ca héi già ciapù nustalgia da Milan
 e la vöglia da tornà
 cura ca saroi stait grand
 la m' ha mai plü lassù.

Ogni volta ca torni a Pus-ciav
 vagh a 'l cimitéri a salüdà la Nóna
 e pö vagh sü a san Pieru,
 Ma sénti sü la panca
 apröv a la capela
 e guardi giò la stazion
 i tré campanigl e li cà da la Vila,
 guardi sü al Sassalb
 sculti passà 'l Pus-ciavin
 li us, al baià da 'n quai can,
 al cant da li rasighi da Jochum⁵
 e ripensi
 a tüti quili emozion
 ca 'l m'ha lassù la Stazion
 i' 'l còr e i la memoria.

⁵ Chi taglia 'l verd serpentín e 'l marmul rosa e giald da 'l Sassalb.

DESTIN E CUNTRASTIN

Al m'è tocù lassà indrö méi muntagni
 lassà la stüa calda e méi cumpagni
 par ì gió propi in fónnd a la bassa¹: già!
 a fà li scöli e pö anca l'università
 a stüdià filusufia e scienzi esati
 linguistica, etica e mangià "patati".
 Hi imparù latin, grech, tudesch e talian
 rüss, polach, türc, arab e persian.
 Hi incuntrù dulzi iraniani
 blondi veneziani e nobili romani
 slavi, türchi, grechi, eleganti indiani
 e in mezz a tanti, na svelta mericana

Hi passù i di a scultà, a scriva e a pensà
 e li seri méi cumpagni a badentà
 A ga légia sü puesii in tüti quili lingui
 A scambià e a discüta idéi mingui

Sem pö diventù ün da quigl chi spünta
 Ün chi guida gli altri e derviss la strada
 Ün da la persuna da tance amirada
 e magari anca ün da quigl chi cünta

Hi mütü sü cà, giardin e biblioteca,
 stanza da müsica, sala da pranz, enoteca
 Metéi sü vestit discret ma elegant
 'L automobil al guidéi cun sü i guant.

¹ *La Svizzera bassa* = la pianura. *In fónnd a la Bassa*: Ginevra.

In d' i cassét gli én cressüj i manüscrit
da filusufia, puesia, prolegomena e incipit
da storia, müsica e linguistica
da biulugia, medicina e stilistica
Sem ì in gir par tücc i cuntinent
a conóssa città, paesagg e monüment
a fà cunferenzi, a incuntrà bela gent
Ca ognün 'l harov da essa nóma cuntent

G' hi giü mument da vera gloria
mument da tignì par sempri i la memoria
G'hi anca la furtüna da essa 'l av
da la graziusa fiòla da 'l matèl vignì brav

E issa ca sem rivù quasi a 'l port
Al ma restà plü chi pensà a la mort
A ì a finì fòra i 'l cimiteri nov
(‘L autur si propi miga chi ca 'l saròv)
Cun la scinta feita sü in brütal cement
e la fosca, bunmarcada grazia
da 'n camp da cuncentrament!